

Monumentnummer*: 520219

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* 11 september 2000
Kadaster deel/nr 82804/9

Woonplaats* Appelscha
Gemeente* Ooststellingwerf
Provincie* Fryslân

Kadastrale gemeente* Makkinga
Sectie* K
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 538

Omschrijving**

Inleiding

Het SLUISWACHERSHUIS is in 1894 gebouwd in opdracht en naar standaardontwerp van de Provinciale Waterstaat. De bouw van de woning hield direct verband met de ruiming van de dam in de vaart en de aanleg van de zogenaamde Damsluis ter plaatse. Dit blijkt ook uit de opschriften op tegeltableaus in het woonhuis. De woning is georiënteerd op het vaarwater met de schutsluis. Het woonhuis ligt op een ruim erf met aan de achterzijde een ruime tuin. Aan de achterzijde is een houten portaal aangebouwd, dit valt buiten bescherming van rijkswege.

Omschrijving

De plattegrond van de dienstwoning is in de vorm van een winkelhaak. De woning bestaat uit één bouwlaag onder een samengesteld zadel/schilddak. Het pand is voor-namelijk opgetrokken in bruine bakstenen. De plint is beraapt met portlandcement en met beroete bakstenen zijn horizontale banden aangeduid, regelmatig over de gevels verdeeld. Bovendien is deze pigmentering toegepast als verlevendiging op de imitatie-sluitsteen en op de liggende koppenlaag boven de segmentboog. Het samengestelde zadel/schilddak met een ruim overstek is belegd met ge-smoorde gegolfde Friese pannen. De windveer van de topgevel is voorzien van een sierlijst; de gootlijsten zijn thans vlak. Op de hoeken van de om-gaande gootlijsten zijn eenvoudige, blokvormige decoraties, zonder knop, aangebracht. Op de hoeken van de nok zijn houten afdekkingen over de koningstijlen geplaatst; aan de topgevel een aangepunte hangende makelaar bekroond met siersmeedwerk en windvaan waarin het jaartal 1894 is uitgezaagd. Bijna alle vensters in de voor- en zijgevels hebben een natuurstenen lek-dorpel en zijn afgesloten door een segmentboog met een trommelveld bestaande uit

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

siermetselwerk van bruine, rode en gele baksteentjes. De oorspronkelijke ramen, drie-ruits in de zijgevels en zes-ruits in de voorgevel, hebben buitenluiken. De voordeur in de krimp heeft een paneeldeur met een twee-ruits bovenlicht. Nieuwe vensters zijn aangebracht in de noordwestgevel en in de zuidwestelijke geveltop. De achtergevel is gewijzigd door de aanbouw van een houten voorportaal. In het dakschild erboven is een drielicht-dakkapel met plat dak. In het zuidwestelijke dakschild is boven de deur een dakkapel onder zadeldak. Het INTERIEUR is gewijzigd. In de gang hangen twee tegeltableaus, die oorspronkelijk dienden als schoorsteenmantelversiering, met de opschriften: ANNO 1894; De oudheid zocht in scheiding kracht, Deez tijd eischt vrij verkeer, Dies werd de sluis tot stand gebracht, Die Friesland strekt tot eer. Waar eeuwen was de Drentsche scheid, En doorvaart werd gemist, Was 't Frieslands wil en haar beleid, Die 't lot des dams beslistt'. De Staat en Drenthe werkten meê, Door ruiming van den Wijk, Zoo is de oude scheiding reê, Verdwenen uit het Rijk.

Waardering

De sluiswachterswoning uit 1894 is van cultuurhistorisch en typologisch belang:

- als essentieel onderdeel van het waterstaatkundige complex de Damsluis,
- als typologisch voorbeeld van de gestandaardiseerde dienstwoning van de Provinciale Waterstaat,
- vanwege de redelijke mate van gaafheid van het exterieur van de dienstwoning,
- vanwege de historisch-ruimtelijke relatie met de vaarverbinding tussen Friesland en Drenthe,
- vanwege de hoge mate van visuele gaafheid.

\t

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Waterkering en -doorlaat

Functie

Sluiswachterswoning (C)